herpy

SKILDPADDER

Gopher Tortoise

Gopherus polyphemus

Gopherus polyphemus er en stor, mørk landskildpadde fra sandede, tørre skovområder i det sydøstlige USA. Den graver op til 12 m lange huler, som flere hundrede andre dyrearter bruger som skjul. Skjoldlængden er 23-30 cm. Arten kræver en stor udendørs indhegning med dyb, tør sandjord, rigeligt græs og en kunstig hule.

Familie: Testudinidae

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**23-30 cm** total længde inkl. hale
Vægt	**2.000-6.000 g**
Levetid	**60-100 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Gravende**
Biotop	**Savanne**
Sværhedsgrad	**Erfaren**

PASNING

Min. terrarie	**200 × 100 × 40 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**24-30 °C**
Hotspot	**32-36 °C**
Temperatur, nat	**18-22 °C**
Luftfugtighed	**40-70 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-zone 3
Kost	**Planter**
Holdes	**Enkeltvis eller parvis**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kønsmoden	**108-240 mdr.**
Kuldstørrelse	**3-15 æg**
Kuld pr. år	**1**
Inkubation	**60-90 dage** ved 30-31 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
EU-bilag	**Bilag B**
IUCN	**Kritisk truet (CR)**

Arten står på CITES liste II og i bilag B i EU's forordning om handel med vilde dyr (som alle landskildpadder, Testudinidae spp.). Køb og salg kræver derfor dokumentation for lovlig oprindelse, og indførsel fra lande uden for EU kræver CITES- og EU-papirer. Arten står ikke på de danske lister over dyr, som private ikke må holde (bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015 og nr. 686 af 31.5.2023).

Om arten

Gopherus polyphemus er en kraftig landskildpadde med et lavt, aflangt rygskjold (carapax), som er mindst dobbelt så langt som højt. Skjoldet er mørkebrunt til gråsort, og bugskjoldet (plastron) er gult og uden hængsler. Forbenene er brede og skovlformede, dækket af skæl og bygget til at grave, mens bagbenene er søjleformede som hos en elefant. Alle mål i teksten er skjoldlængden. Voksne dyr er typisk 23-30 cm lange og vejer 2-6 kg, i gennemsnit omkring 4 kg; det største målte dyr var 44 cm. Hunnerne bliver lidt større end hannerne. Nyklækkede unger er 3-5 cm.

Hannerne har et konkavt bugskjold og et længere gularhorn (den fremskudte del af bugskjoldet under hagen), mens hunnernes bugskjold er fladt. Kønsforskellen kan først ses tydeligt, når dyret er kønsmodent. Hos unge dyr kan kønnet kun bestemmes sikkert med en blodprøve, der måler testosteron. Arten blev beskrevet af Daudin i 1802 og er den eneste i slægten, som lever øst for Mississippi. *Gopherus agassizii* og *Gopherus berlandieri* blev tidligere regnet som underarter af *G. polyphemus*.

Arten er en nøgleart: de store huler bruges af mindst 360 andre dyrearter, herunder slanger, frøer, pattedyr, ugler og mange hvirvelløse dyr, og nogle af dem kan ikke leve uden hulerne.

Udbredelse og levested

Gopherus polyphemus findes på kystsletten i det sydøstlige USA: i det sydlige South Carolina, Georgia, hele Florida, det sydlige Alabama, Mississippi og det sydøstlige Louisiana. De fleste dyr findes i det nordlige og centrale Florida og det sydlige Georgia. Bestandene er gået stærkt tilbage i hele området, mest i den vestlige og nordlige del. Typelokaliteten er egnen omkring Savannah i Georgia.

Arten er fredet i hele udbredelsesområdet. Vest for floderne Mobile og Tombigbee, i Louisiana, Mississippi og det vestlige Alabama, er bestanden desuden opført som truet på USA's føderale liste.

> **Oprindelig udbredelse:** USA.

LEVESTED

Arten lever i tørre højtliggende områder med veldrænet sandjord: i fyrreskov med langbladet fyr på sandbakker, i krat, tørre prærier, kystdyner, tørre egekrat og fyrreskov på flad jord. Den kan også leve på græsningsarealer, gamle marker og græsklædte vejkanter. Levestedet skal have løs sandjord til huler, urter at æde og åbne, solrige pletter til at sole sig og lægge æg på. Naturlige brande holder skoven åben og fremmer urterne.

Livet drejer sig om hulen, som graves med forbenene og har kun én åbning. Hulen er i gennemsnit omkring 5 m lang og 2 m dyb, men kan nå 12 m i længden og 3 m i dybden. Bredden svarer omtrent til skjoldlængden, så dyret kan vende sig overalt. Temperatur og luftfugtighed i hulen er næsten konstante hele året, og hulen beskytter mod hede, kulde, tørke og brand. Dyret kan tilbringe op til 80 % af tiden i hulen. Hver skildpadde har flere huler og et lille hjemmeområde, men dyrene lever i kolonier. Aktiviteten er størst om foråret og sommeren.

Dyret er en planteæder, der æder over 300 plantearter, hovedsageligt bredbladede græsser og bælgplanter; græsser udgør omkring 80 % af føden hos voksne. I vådere perioder æder det mere frugt, fx bær. Det æder af og til svampe, insekter, ådsler og knogler, især hunner før og efter æglægning. Det meste af vandet kommer fra føden, og dyret drikker kun åbent vand i perioder med tørke. Unge dyr æder flere bælgplanter end voksne.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

Pasning

TERRARIET

Der findes kun lidt udgivet viden om pasningen af *Gopherus polyphemus*. Pasningen bygger på levestedet og på den nært beslægtede *Gopherus agassizii*, som har samme gravende levevis. Temperaturer, luftfugtighed, UVB-zone, sundhed og opdræt af unger er lånt derfra eller fra landskildpadder med middelhavsklima som *Testudo hermanni*.

Arten hører hjemme udendørs i et stort område, og dyret skal så vidt muligt ud, så snart det er over omkring 21 °C og solrigt. Indhegningen skal være solrig og veldrænet, med græs og urter, læ, skygge og et tørt skjul mod regn. Den kan aldrig blive for stor. Væggene skal være uigennemsigtige, mindst 40 cm høje og gå et godt stykke ned i jorden, fordi arten graver. Hold hunde og andre rovdyr ude. En del af jorden skal være dyb, løs sandjord, hvor dyret kan grave sig ned, og der skal være en kunstig hule: Et rør eller en kasse med jord ovenpå, omkring en armlængde dyb og med en åbning, der er lidt bredere end dyrets skjold, giver et køligt og fugtigt mikroklima på omkring 21-26 °C og op til 80 % luftfugtighed. Et lille drivhus eller en kolderamme med varmelampe giver varme på kølige dage. Kolde, våde dage er den største risiko i Danmark.

Indendørs, i kolde perioder og om vinteren, er et åbent skildpaddebord bedst. Længden skal være mindst 8 gange og bredden 4 gange skjoldlængden. Til et dyr på 25 cm giver det 200 × 100 cm med sider på omkring 40 cm; til større dyr og flere dyr skal der lægges til. Bunden er mindst 20 cm tør blanding af sand og muld uden gødning, så dyret kan grave sig ned, og et skjul eller en kunstig hule i den ene ende. Undgå fint sand og småsten, som dyret kan komme til at æde. Et glasterrarium er uegnet.

Læs mere: Lys og UVB

TEMPERATUR

Om dagen skal der være 24-30 °C, med en solplads under en varmelampe på 32-36 °C, målt på underlaget. Om natten er 18-22 °C passende, og varmen slukkes. Dyret soler sig, til skjoldet er over 32 °C, før det går ud for at æde og grave. Giv altid et køligere sted og skygge, så dyret kan komme væk fra varmen, og lad hulen være køligere end solpladsen.

Om arten skal holde vinterhvile i fangenskab, er ikke dokumenteret, og boksen angiver derfor ingen. Vintrene i udbredelsesområdet er milde, og dyret trækker sig ned i hulen, når det er koldt; aktiviteten er størst om foråret og sommeren. Hold derfor dyret aktivt indendørs om vinteren med varme, lys og foder, og lad natten ligge i den kølige ende af spændet. Brug strålevarme eller halogenlamper med termostat, og kontrollér temperaturerne med et min/maks-termometer.

Læs mere: Varme og temperatur Læs mere: Vinterhvile og årstider

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Arten har brug for en luftfugtighed på 40-70 %, og i hulen kan den være op til 80 %. Hold overfladen tør, men gør hulen fugtigere ved at lægge fugtig jord og blade i bunden. Dyret skal kunne drikke mindst hver 8. dag og oftere, hvis det ikke har en hule; giv en lav, stabil skål med rent vand, som skiftes dagligt og står i skygge, og et lunkent bad en gang om ugen. Dyret får en del af vandet fra friske urter og græs.

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og soler sig meget. Sollys er det bedste, og dyret skal ud i solen, så ofte vejret tillader det. Indendørs skal der være UVB-lys med UV-indeks 2,0-3,0 på solpladsen (Ferguson-zone 3). Almindeligt fuldspektrumlys giver ikke tilstrækkelig UVB, og glas og plexiglas stopper UVB. Lysrør mister styrke og skal skiftes jævnligt. Lyset følger årstiden med omkring 12-14 timer om dagen.

FODER

G. polyphemus er en græsæder, og græs udgør omkring 80 % af kosten. Giv græsser og bredbladede urter som mælkebøtte, vejbred, kløver og andre bælgplanter, helst fra en græsplæne eller eng uden gødning og sprøjtegift, og lad dyret græsse i indhegningen. Supplér med bladgrønt som endivie, escariol, grønkål og romansalat, og hav kaktusblade uden torne (opuntia) som tillæg. Frugt bør kun gives sjældent. Giv ikke soja, tofu eller animalsk protein, og lad færdigfoder være en lille del af kosten.

Dyret har et højt kalkbehov: Lad en sepiaskal ligge fremme, eller drys foderet med kalciumkarbonat uden fosfor. Brug ikke kalk med D3, hvis dyret er udendørs. Med en varieret kost af græs og vilde planter er multivitaminer ikke nødvendige. Giv maden på flade sten, så næbbet slides, og så dyret ikke æder bundmateriale. Indendørs fodres voksne hver anden dag og unger hver dag.

Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Dyret er solitært og bruger det meste af tiden på at grave, æde og sole sig. I naturen lever dyrene i kolonier med tæt liggende huler, og nogle hunner besøger gentagne gange den samme hunnes hule. Hannerne er indbyrdes aggressive i parringstiden, og den, der vælter, kan blive hjælpeløs på ryggen. Hold derfor kun én han i hver indhegning. Dyrene holdes enkeltvis eller som par, og i en stor indhegning kan en han holdes sammen med en hun. Hold dem ikke sammen med andre skildpadder.

Håndtér dyret så lidt som muligt. Tæt kontakt kan sprede sygdom mellem dyr. Bind aldrig dyret fast, og bor aldrig huller i skjoldet.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannerne har et konkavt bugskjold og et længere gularhorn, og hunnernes bugskjold er fladt; forskellen er først tydelig hos kønsmodne dyr. Hannerne bliver kønsmodne efter 9-12 år og hunnerne efter 10-21 år, hvor skjoldet er omkring 23 cm langt; tiden varierer med føde og klima, og i fangenskab går det hurtigere. Arten kan blive over 60 år, og enkelte dyr i fangenskab er over 100 år.

PARRING

Dyrene parrer sig fra april til juni, og hannerne forsøger sig undertiden til sent på sommeren og i efteråret. Hannerne bevæger sig langt for at opsøge hunnerne. Giv hunnen mange skjul, så hun kan komme væk fra hannen, og hold hannerne adskilt, fordi de kæmper.

ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnen lægger som regel ét kuld om året med 3-15 æg, i maj og juni. Kuldstørrelsen følger hunnens størrelse. Æggene lægges i sandvolden ved indgangen til hulen eller et solrigt sted i nærheden. Giv hunnen mindst 25 cm dyb, løs, sandet jord på et solrigt, veldrænet sted.

INKUBATION

Æggene rugeres ved 30-31 °C og klækker efter 60-90 dage. I naturen varer rugetiden 80-90 dage i Florida og over 100 dage i Georgia. Kønnet afgøres af temperaturen: over 30 °C bliver ungerne hunner, under bliver de hanner. Underlag og luftfugtighed i rugemaskinen er ikke dokumenteret for arten; brug fugtig vermiculit som til andre landskildpadder, og vend ikke æggene. I naturen går omkring 90 % af kuldene tabt til rovdyr.

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne er 3-5 cm ved klækningen. De kan holdes flere sammen i lave kasser med skjul, fodres dagligt med finthakket blandet grønt og have vand to gange om ugen. Skjoldet er blødt, til de er 6-7 år, og hærder med føde, sollys og kalk. Giv dem 24-32 °C om dagen og 21-24 °C om natten med en køligere ende, UVB og tør, ren bund uden kalksand, og skygge, hvis de er udendørs. Drys kalk over foderet to gange om ugen. Hold dem ikke sammen med større dyr.

Sundhed og typiske fejl

Den største sygdomsrisiko er luftvejsinfektioner, især øvre luftvejsinfektion, som er meget smitsom og truer bestandene i naturen. Tegnene er løbende eller boblende næse, manglende appetit og gisp. Sygdommen kan ikke helbredes, og dyr kan bære smitten uden at vise tegn. Et sygt dyr skal holdes adskilt fra andre skildpadder og indendørs væk fra fluer.

- Udtørring: for tørt og varmt terrarium og manglende vand. Giv bade og en fugtigere hule.
- Skæve skjolde (pyramidevækst): for lidt UVB og kalk, for tør bund og for rig føde.
- Parasitter: tjek afføring hos en dyrlæge, især hos nyerhvervede dyr. Visse ormemidler som albendazol og ivermectin kan være farlige for landskildpadder, så lad en dyrlæge med erfaring vælge middel.
- Kulde og fugt: luftvejsinfektion, især udendørs i danske efterårs- og forårsnætter.

Vej dyret jævnligt; et pludseligt vægttab er ofte første tegn på sygdom. Kontakt en dyrlæge med erfaring i landskildpadder, hvis dyret ikke æder, taber sig eller har løs afføring. Et nyt dyr skal i karantæne, før det kommer sammen med andre skildpadder. Slip aldrig fangenskabsdyr løs, fordi de kan sprede sygdomme til vilde bestande.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.